

An da muss ech soen, ech muss awer och dem Här Cruchten Recht ginn, ech hu genau dat nämmelech geduecht: Ech hunn haut geduecht, et wär awer elo schéin, wa mer direkt dat dote kéinte verlängere bis Enn 2024, wa mer hei eng Prozedur hätten, fir dat ze maachen. Dat géif eis nämmelech alleguer vill Aarbecht erspueren, well mir hunn eng mouvementéiert Zäit, déi op eis duerkënnt. An ech mengen, wa mer all déi Dossieren do elo nach eng Kéier mussen opmaachen – a mir mussen se all opmaachen an der Tripartitt-Kommission – an da mussen se herno dann nach an d'Chamber kommen, si mussen erëm déi ganz Etappen duerchlaufen am Fong, fir just en Datum ze änneren, ass dat wierkelech e bësse schued.

Fir de Rescht ass schonn alles gesot, a mir ginn natierlech den Accord vun eiser Fraktioun.

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Madamm Cecchetti. An de leschten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Sven Clement. Här Clement, Dir hutt d'Wuert.

M. Sven Clement (Piraten) | Merci, Här President. Als Éischt e grouse Merci un d'Madamm Josée Lorsché fir den exzellente mëndlechen a schrëftleche Rapport.

Mir hunn e bësse bedauert, datt dat heiten esou laang gedauert huet. Ech mengen, et gëtt Erklärungen. Dat eent, dat si prozedural: datt de Staatsrot e puer Hoer an der Zopp fonnt hat, datt et wierkelech net einfach war, deen Text esou ze schreiwen, datt en och d'Strooss hält. Dat kann een natierlech schued fannen. Ech mengen, et sollt een et och schued fannen. Wat mir eis gewëncht hätten, wär, datt et vun Ufank un zum Beispill e Moratoire de paiement gi wier fir déi Leit, déi hei betraff waren, well awer en Deel vun de Leit iwwerrascht waren, datt op där enger Säit eppes annoncéiert gëtt an engem Tripartitt-Accord, op där anerer Säit se dann awer hir Rechnungen kréien an déi och bezuelt mussen ginn, voire souguer och Rappel kréien.

Mir wäerten dat heite matstëmme, dat ass ganz kloer. Ech hunn awer elo grad driwwer nogeduecht, an d'Madamm Cecchetti huet gesot: „Et wär jo schéin, wann et eng Prozedur géif ginn.“ Ma et gëtt eng Prozedur, fir deen Datum ze änneren. An ech kéint mer och virstellen, datt de Staatsrot kee Problem domadder hätt, wa mer par Amendement parlementaire dat géifen haut an hei nach änneren. An ech mengen, datt mer trotzdem d'Dispens vum zweete Vott géife kréien, wa mer haut elo géifen en Amendement parlementaire huelen.

De Problem ass: Ech selwer kann et net proposéieren, well dofir brauche mer laut eise Reglement fënnf Ënnerschrëften. Mee wa wierkelech de Wëllen do ass, datt dat heiten direkt bis Enn des Joers weiderleefte an net nach eng Kéier muss opgemaach ginn, da géife sech jo awer sécher fënnf Kollegeen a Kolleginnen vun der Oppositioun oder vun der Majoritéit fannen, fir dat ze maachen.

Wann net ... Also, ech bidde meng Ënnerschrëft un. Ech kann och fir de Marc Goergen schwätzen. Mir bidden eis zwou Ënnerschrëften dann un. Wa sech also nach dräi Kollegee géife fannen, kéint een dat nach maachen.

Ech soen Iech Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmoos, Här Clement.

D'Regierung huet d'Wuert, den Här Energieminister Claude Turmes. Här Turmes, Dir hutt d'Wuert.

Prise de position du Gouvernement

M. Claude Turmes, Ministre de l'Énergie | Villmoos merci, Här President. Léif Deputéiert, ech si frou, dass

mer hei esou e breede Konsens hu fir déi heite Mésür, déi spezifesch all déi Leit betrëfft, déi un engem Wärmenetz hängen, egal wéi eng Energieform dass et ass. Mee mat deem heite Vott gëtt eigentlech dann och de ganze Pak vun den Energieaidé compléiert.

Also, dat heiten huet e bësse gedauert, mee et huet awer keng Konsequenz an der Praxis, well mer hei an engem Deel sinn, wou mer iwwer Avancen d'Fournisseure bezuelen. A wa mer dat elo haut stëmme, da kënne mer och elo déi éischt Fournisseure, déi viru Kuerzem hir Avancen, hir Rechnungen, eraginn hunn, esou bezuelen, wéi mer dat virgesinn hunn.

Vun dohier wëll ech elo net méi op déi technesch Detailler agoen, well ech ka se kaum besser erklären, wéi d'Madamm Lorsché dat gemaach huet.

Plusieurs voix | O!

(Hilarité)

M. Claude Turmes, Ministre de l'Énergie | An da wëll ech vläicht nach just op e puer Remarken agoen. Ech mengen, den Här Schaaf ... Merci nach eng Kéier. Ech mengen, et war och fir mech eng wichteg Visitt do zu Ettelbréck, well mer jo och nach eng aner Aide gi fir d'Wärmenetzbedreiwer, déi jo iwwert d'Ekonomie kënn, fir dat besser ze verstoen. Merci dann och nach eng Kéier fir d'Blumen. Mee mir ass et wichteg, fir op den Terrain ze goen, well ech dann och d'Detailler besser verstinn an eeben och ka mat menge Leit dann déi Gesetzer richtig strécken.

Beim Energiespueren ass et esou ... Här Schaaf, Är Fro zum Energiespueren: Mir hu bis elo 27,2 % Gas agespuert. Mir haten en Objektiv vu 15 %. Dat heescht, mir iwwerfëllen eist Zil och schonn, ier mer elo nach dese Mount laanscht hunn.

Et ass esou, datt ech wëlles hunn, am Abrëll dat da wierkelech méi am Detail auszwäerten. Well wat jo interessant ass, ass da fir ze wëssen: Ok, wat ass bei der Industrie agespuert ginn? Wat ass an de Bürosgebaier agespuert ginn? Wat ass bei de Privatleut agespuert ginn? An dann eeben, vun do aus ze kucken: Wat ass eis Spuercampagne fir deen nächste Wanter? Well mir sinn effektiv a ganz volatil Zäiten, an dat, wat ... Jo, et gëtt eng gewësse Warscheinlechkeet, dass China dëst Joer net méi am Null-Covid ass. Ech mengen, dat wësse mer schonn. An am Moment weisen sämtlech Indicateuren, dass a China erëm d'Wirtschaft richtig ufänkt ze lafen. An dat heescht: méi Uelegverbrauch a China, méi Gasverbrauch an esou weider an esou weider. An dat wäert natierlech, well dat e Riseland ass, och Repercussionen hunn.

Mee déi gutt Noriicht ass: Duerch déi, géif ech soen, ganz weis Decisioun, déi mer zesumme mat de Sozialpartner an der Tripartitt geholl hunn, si mer eigentlech gerëscht dofir, dass eis Bevëlkerung, wann et sollt erëm zu Präisausschléi kommen, elo scho gutt geschützt ass. Ech weess och net, ob et iergendeen anert Land gëtt, wou dat elo schonn esou anticipéiert ginn ass.

Zu der Fro vum Här Baum: Effektiv, mengen ech, géif et Sënn maachen, dass mer all déi Energiemesuren, wou mer just den Datum verlängeren, an ee Gesetz maachen. Ech hu menge Leit dat och elo mat op de Wee ginn, dass se sollen emol ufänken, dorunner ze schaffen. An duerfir, merci dem Här Clement fir säi Virschlag, mee ech denken, dass et besser ass, wa mer all déi Energiemesuren, wou just den Datum muss gënnert ginn, elo an ee Gesetz paken an dann eebe schnell op de Wee bréngen.

An dann nach zur Fro, zur Suerg, mengen ech, vun där den Här Kartheiser geschwat huet, mee déi mer all deelen: Eis Wirtschaft brauch eng verlässlech Perspektiv. An déi bescht verlässlech Perspektiv am

Energieberäich ass, Energie spueren an dann esou schnell wéi méiglech d'erneierbar Energie virubringen. Déi gutt Noriicht ass: D'lescht Joer war e Rekordjoer fir d'erneierbar Energien an Europa. An dëst Joer wäert warscheinlech och en neit Rekordjoer ginn, well ganz, ganz vill Projeten iwwerall an Europa ënnerwee sinn. An dat ass déi bescht Aart a Weis viraus, fir eis Ofhängegkeet vu fossilem Gas aus Russland, awer och vu fossilen Energien insgesamt ze reduzéieren. An dat brauche mer och, fir eis Course géint de Klimawandel ze gewinnen.

Merci.

Une voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci dem Här Energieminister Claude Turmes. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 8111. Den Text steet am Document parlementaire 8111⁷.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8111 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmme fänkt un. Mir maachen elo de Vote par procuration. De Vott ass ofgeschloss.

De Projet de loi ass eestëmme mat 60 Jo-Stëmme ugehall.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mme Martine Hansen, MM. Max Hengel, Aly Kaes, Marc Lies, Mme Elisabeth Margue, M. Georges Mischo, Mme Octavie Modert, MM. Laurent Mosar, Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Serge Wilmes (par M. Laurent Mosar), Claude Wiseler et Michel Wolter ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusti Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff (par M. Gusti Graas), Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener (par Mme Cécile Hemmen), MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Mme Cécile Hemmen, M. Dan Kersch, Mme Lydia Mutsch et M. Carlo Weber ;

Mme Semiray Ahmedova, M. François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché, M. Charles Margue et Mme Jessie Thill ;

MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred Keup et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

Mmes Myriam Cecchetti et Nathalie Oberweis.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

7. 8032 – Projet de loi complétant le Code pénal par l'introduction d'une circonstance aggravante générale pour les crimes, délits et contraventions commis en raison d'un mobile fondé sur un ou plusieurs des éléments visés à l'article 454 du Code pénal

Als nächste Punkt um Ordre du jour vun haut hu mer de Projet de loi 8032 iwwert d'Aféierung am Code

pénal vun enger Circonstance aggravante fir Verbrechen, déi géint den Artikel 454 vum Code pénal verstoussen. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. An d'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här Charles Margue. Här Margue, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission de la Justice

M. Charles Margue (déi gréng), rapporteur | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, mir stëmme mat dësem Gesetzesprojet 8032 eng nei Dispositioun fir eise Code pénal: eng „circonstance aggravante généralisée“. Et handelt sech dobäi net ëm e ganz neit Konzept, well eise Code pénal schonn esou eng generell Circonstance aggravante kennt, nämlech – dat wësse mer allegueren – bei Recidiven. Wann ech mech x-mol fir dat selwecht muss veräntweren, da seet de Riichter déi zweete Kéier, déi drëtste Kéier: „Elo geet et duer an elo kritt Der eng méi drop!“

Bei dësem Projet geet et awer drëms, dass de Riichter d'Méiglechkeet kritt, d'Strofmooss ze erhéijen, an dat bis zum Duebele vun der maximaler Strof, déi virgesinn ass, sief et Geld- oder Prisongsstrof, wann eng oder méi Charakteristiken – elo gëtt et e wéineg technesch –, déi am Artikel 454 vum Code pénal opgezielt sinn, d'Strofdoof motivéiert hunn – motivéiert hunn! –, also d'Strofdoof, pardon.

(Hilarité)

Ëm wat handelt et sech do? Et si Strofdoten, déi motivéiert kënnen sinn duerch d'Originn, d'Hautfaarf, d'Geschlecht, d'Relioun, d'sexuell Orientéierung, Changement de sexe, d'Genderidentitéit, wéinst der Familijsituatioun, wéinst dem Alter, Gesondheitszoustand, Behënnerung, Liewensgewunnechten oder Traditiounen, politesch oder philosophesch Liewensstellungen, gewerkschaftlech Aktivitéiten, Zougehéieregkeeten zu enger Ethnie, Natioun, Rass oder Relioun.

Mir schécken haut also e ganz kloert Zeechen no baussen un all eis Matmënschen, dass Haass an Diskriminierung an eiser Gesellschaft net toleréiert ginn!

Plusieurs voix | Très bien!

M. Charles Margue (déi gréng), rapporteur | Mir müssen insgesamt méi Efforte maachen, fir eis Matbierger/inne viru willkürlecher Gewalt a Schikan, viru Diskriminierung ze schützen, an deen heite Projet de loi ass e wichtige Bausteen, fir dësem Zil als Gesellschaft méi no ze kommen.

Doriwwer eraus komme mer mat dësem Projet de loi och Recommendatiounen no, souwuel op nationalem wéi internationalem Plang. Do wieren dat notament d'ECRI, d'Commission européenne contre le racisme et l'intolérance, déi zanter hirem Rapport iwwer Lëtzebuerg vun 2002 eng Circonstance aggravante généralisée fir rassistesch motivéiert Dote recommandéiert. Et geet och ëm eng Kaderdecisioun vum JAI vun 2008, wéi och Recommendatiounen vum Comité pour l'élimination de la discrimination raciale vun de Vereenten Natiounen.

De Projet gëtt explizitt begréisst vum Centre pour l'égalité de traitement, vun der konsultativer Mënschenrechtskommissioun, wéi och vun eise Justizautoritéiten. Déi si scho méi laang Demandeur, fir esou eng Dispositioun an eise Code pénal opzehuelen.

De Projet de loi gouf vun der Justizministerin Sam Tanson zejoert den 20. Juni deposéiert. Zweek Deeg drop hu mer de Projet an der Justizkommissioun analyséiert an de Rapporteur bestëmmt. De Staatsrot huet eis säin Avis den 11. Oktober zejoert ginn an opgrond

dovun hu mer den 30. November an der Kommissioun eng Rei Amendementer ugeholl. Dem Staatsrot säin Avis complémentaire war dann de 24. Januar do. Mir hunn deen an der Kommissioun den 22. Februar analyséiert an de Rapport déi lescht Woch, den 1. Mäerz, ugeholl.

Wéi gesot, zwee Avise gouf et vum Staatsrot. Weider Avise krute mer vum CET a vun der CCDH, déi, wéi gesot, d'Initiativ vun der Justizministerin begréisst, well et e kloer gesellschaftspolitesch Message ass. Béid insistéieren awer, dass de penale Volet aleng net de Problem vun der Diskriminierung ka léisen. Béid Instanzen encouragéieren d'Regierung zu weidere Schrëtt an der Bekämpfung vun allen Diskriminierungen, zum Beispill duerch Aktiounen am sozioedukativen an am kulturelle Beräich.

Weider Avise gouf et vum Barreau, vun der Cour supérieure de justice, dem Parquet général an dem Parquet aus der Stad a vun den zwee Bezirksgerichter aus der Stad a vun Dikrech. Déi verschidde Justizautoritéiten begréissten de Projet de loi ausdrécklech.

Duerch dës Avisen ass awer och ënner anerem eng Erweiterung virgeholl ginn. D'Circonstance aggravante généralisée war ursprénglech just fir Delikter a fir Crimmes virgesinn. De Champ d'application gouf awer och duerch Amendment op Konventiounen ausgeweit. Dat heescht, och fir kleng gesetzlech Verfehlungen toleréiere mer an Zukunft net méi, wann déi motivéiert sinn aus deene genannten Diskriminierungsgrënn.

Zum Text elo: Am Code pénal féiere mer en neit Kapitel an nom Artikel 79, d'Kapitel „IX-1. – De certaines circonstances aggravantes“, an an dësem Kapitel schreibe mer am Artikel 80 – et ass just een Artikel, ech liesen Iech se elo net all vir –: „Quiconque aura commis, en raison d'un ou de plusieurs des éléments visés à l'article 454, un fait qualifié de crime ou délit pourra être condamné au double du maximum de la peine privative de liberté et de l'amende portées par la loi contre ce crime ou ce délit [...] La disposition de l'alinéa premier ne s'applique pas au fait qualifié de crime ou délit, commis en raison d'un ou de plusieurs des éléments visés à l'article 454, pour lequel cet ou ces éléments est l'élément constitutif de l'infraction.“

Den Tiret 2 vun dësem Paragraf vun dësem Artikel schléisst dann och d'Konventiounen an opgrond vun den Avisen. Déi nei Dispositioun trëtt also a Kraaft, wann eng Verurteilung vun engem Tatbestand virläit, zum Beispill eng Kläpperei, versichten Doudschlag, een urempelen, verfolgegen oder vernennen. Wann den Tatbestand nowieslech motivéiert ass duerch eng oder méi Charakteristiken, déi am Artikel 454 festgehal sinn, déi ech am Ufank opgezielt hunn, da kann de Riichter dës Circonstance aggravante geltend maachen an d'Strofmooss entsprechend erhéije bis zur Verdubelung.

Et gouf Diskussiounen, ob mer net wéi a Frankräich solle virgesinn, dass d'Circonstance aggravante sech kéint verstärken, cumuléieren, wa méi wéi eng Diskriminierung géif virleien. Mir waren awer der Meenung, net op dee Wee ze goen, dass dat net an eise Gewunnechten ass, esou eng Surechnère ze maachen, an dem Riichter och keng Graduatioun virschreibe wollten, nom Motto „schlëmm“, „ganz schlëmm“, „nach méi schlëmm“. Nee, hien, de Riichter, huet elo eng Dispositioun, déi hien no sengem Ermiesse kann asetzen.

Esou wäit fir mäi mëndleche Rapport, an deem schrëftleche fannt Dir den Detail vun den Avisen, déi zum finalen Text geféiert hunn. Ech ginn den Accord vun der grénger Fraktioun a soen Iech Merci fir d'Noleschteren.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools dem Här Margue.

An als éischte Riedner ass déi honorabel Madamm Elisabeth Margue agedroen. Madamm Margue, Dir hutt d'Wuert.

Discussion générale

Mme Elisabeth Margue (CSV) | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, mir setzen haut e wichtegt Zeeche géint Diskriminatioun. Mir féieren, wéi gesot, eng Circonstance aggravante a fir Strofdoten, déi opgrond vun enger Diskriminatioun begaange gi sinn. Mir suivéieren esou eng Recommendatioun vun europäeschen an internationalen Instanzen. Mir ginn awer méi wäit, well déi ursprénglech Recommendatiounen sech an éischter Linn op de Rassismus bezieen.

Am Artikel 454 vum Code pénal sinn eng ganz Rei Elementer ernimmt, déi en diskriminatorescht Motiv kënnen ausmaachen, esou zum Beispill d'Hautfaarf, d'Geschlecht, d'Relioun, fir der nëmmen e puer ze zitieren.

Et ass eng Circonstance aggravante généralisée, dat heescht, si bezitt sech op all Typ vu Strofdot, ausser déi, wou d'Diskriminatioun schonn en Deel vun den Éléments constitutifs ass vun der Infraction. Dat bedeit, datt d'Stof an deene Fäll ka verdubelt ginn. Ursprénglech war se nëmme geplangt fir Crimmes an Delikter. De finalen Text – et ass scho gesot ginn – bezitt sech awer och op d'Konventiounen. Et ass an deem Sënn vläicht e bëssen erstaunlech, well bei enger Konventioun u sech d'Élément moral net muss gi sinn, well keng Intentioun muss do sinn.

Et geet hei awer net ëm en Élément moral, mee et geet ëm de Mobill, dat heescht, eigentlech de Grond, firwat een eng Infraction mécht. Dat heescht, et muss e kausalen Zesammenhang sinn tëscht deem diskriminatoresche Motiv an der Strofdot als solch, wat awer och voraussetzt, datt vläicht d'Preuve vun deem Mobill méi schwierig ass ze bréngen.

Trotz allem markéiert eis Partei den Accord an ech géif dann och an deem Sënn dem Rapporteur Merci soe fir säi schrëftlechen a mëndlechen Rapport.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Madamm Margue. An da wier et un där honorabel Madamm Carole Hartmann. Madamm Hartmann, Dir hutt d'Wuert.

Mme Carole Hartmann (DP) | Villmools merci, Här President. Ech wëllt virop dem Rapporteur Merci soe fir säi mëndlechen a säi schrëftlechen Rapport, dee scho ganz komplett war. Et war an där heiter Matière vum Conseil de l'Europe 2016 drop higewise ginn, dass mer hei an eiser lëtzebuergescher Legislatioun eng Lacune hätten. Lëtzebuerg hat sech deemools entscheed, fir den Hatecrime net explizitt an senger Legislatioun festzuleeën, wat vun anere Länner gemaach ginn ass. D'Gewalt huet awer zougeholl, och hei zu Lëtzebuerg, an Diskriminatiounen an Haass gesäit een awer ëmmer erëm. Dowéinst ass och elo decidéiert ginn – an dat begrësse mir als Demokratesch Partei –, dass hei eng Circonstance aggravante généralisée soll agefuert ginn, déi sech op all Infraction dann och kann applizéieren.

An ech wëllt vläicht just eng Prezisioun ginn: Den Här Margue hat gesot, dass et am Ermiesse géif leie vum Riichter, ob elo hei déi Circonstance aggravante géif applizéiert ginn. Also, Dir hutt Iech vläicht do net ganz richtig ausgedréckt. Ech wollt soen, wann déi Circonstance aggravante erweisen ass, dann ass dat Ermiesse vum Riichter net méi do, mee da muss en

dës och zréckbehalen, dat heescht, d'Ermiesse vum Riichter spillt op anere Plazen. Awer wann hei am Fong Haass oder Diskriminatioun zréckbehalde gëtt, da kann de Riichter net soen, dass e se net zréckbehält. Dat wollt ech just präziséieren.

D'Demokratesch Partei gëtt natierlech hiren Accord zu dësem wichtege Gesetz. Merci.

Une voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Mammad Hartmann. An da geet d'Wuert weider un den honorablen Här Dan Biancalana. Här Biancalana, Dir hutt d'Wuert.

M. Dan Biancalana (LSAP) | Jo, merci, Här President. Jo, mat deem Gesetz, wat mer haut stëmmen, féiere mer och d'Circonstance aggravante an an eisem Code pénal, wat d'Crimes, d'Delikter an och d'Konventionen ugeet, wa se begaange ginn opgrond vun enger Diskriminatioun. Ech mengen, de Rapporteur ass drop agaangen: Den Taux de peine gëtt verduebelt. Dofir him och merci fir säin exzellente mëndlechen a schrëftleche Rapport.

Ech mengen, et ass e ganz, ganz wichtege Message, dee mer haut vun dësem Haus aus ginn, well mer eise Code pénal duerch d'Aféierung vun dësen Dispositionen och méi streng maachen.

Fir eis als LSAP ass et ganz kloer en No-Go, wann Akte vun Haass a vu Rassismus effektiv gemaach ginn. Si sinn eng Realitéit hei zu Lëtzebuerg, mee Lëtzebuerg ass awer och e multikulturell Land. A wann een natierlech d'Realitéit kuckt, déi empiresch Zuelen, ech mengen, als Beispill: 2018 koum eng Studie eraus mam Titel „Being Black in the EU“ an déi huet besot, datt all zweet Persoun mat enger donkeler Hautfaarf hei zu Lëtzebuerg effektiv rassistesche beleedegt ginn ass.

Et huet sech och erausgeschiet, dass ganz vill Jonker Affer vu Rassismus deementsprechend waren, an dat ass natierlech ganz humiliant, do gëtt een als Mënsch, als Individuum, net wouergeholl. An ech hoffen natierlech och, dass mam Vott vun dësem Gesetz, mat der Verschäerfung och hei vum Gesetz, natierlech och méi encouragéiert gëtt, Plainte bei der Police deementsprechend ze maachen, well et weess een och, wann ee mat deene betraffene Leit schwätzt, déi Affer ware vun Haass, vu Rassismus, vun Diskriminatiounen, dass dat natierlech och d'Liewe kann effektiv déifgräifend veränneren, sief dat Identitéitskrisen, déi kënne stattfannen, Mannerwäertegkeetskomplexer an awer och Verloschter vu Perspektiv mol um schouleschen an och um professionellen deementsprechende Plang.

An dofir, mengen ech, ass et awer och wichteg nieft deem repressiven Deel: Et ass e Projet de loi hei um Instanzewe iwwert d'interkulturell Zesumeliwwen, wou och natierlech Preventioun a Sensibilisatioun an de Virdergrond gesat ginn, sief dat an engem edukativen, sozialen oder pedagogesche Beräich. Also, de repressive Volet an de preventive Volet mussen hei Hand an Hand, wéi gesot, zesumme kënne géint Rassismus a Xenophobie virgoen.

Et brauch also och e Changement um Niveau vun de Mentalitéiten, éischters bei deenen, déi diskriminéieren, datt hir Doten net vertriebbar sinn, an zweetens awer och bei deene Persounen, déi natierlech och Diskriminatiounen matkréien, dass eng Prise de conscience do ass an dass se och aktiv eppes kënne deementsprechend ënnerhuelen.

A virop, mengen ech, dofir ginn ech och de Feu vert an och hei den Accord vun der LSAP-Fraktioun. Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Biancalana. An d'Wuert geet weider un den honorablen Här Fernand Kartheiser. Här Kartheiser, Dir hutt d'Wuert.

M. Fernand Kartheiser (ADR) | Jo, Här President, villmools merci. Ech sinn net Member an der Justizkommissioun. Et ass déi éischte Kéier fir mech, dass ech mech mat dësem Gesetz hu missen ausernanersetzen. An ech muss soen, ech hunn net déi selwecht Appreciatioun wéi meng Virriedner. Ech soen awer villmools Merci fir de Rapport.

Awer ech wëll Iech einfach emol e puer Beispiller nennen, fir Iech e bëssen ze illustréieren, wéi déi Gesellschaft hei sech entwéckelt.

Et ass gesot ginn, de Centre pour l'égalité de traitement, dee recommandéiert dat hei. Gutt. Ech hunn elo e Bréif gewise kritt virun e puer Deeg vun enger Damm, déi krut vum Centre pour l'égalité de traitement e Bréif, e war an der Substanz net justifiéiert, mee et ass egal, ech wollt just d'Uried hei ënnersträichen.

Do stoung net „Madamm esou an esou“. Do stoung einfach „Virnumm, Familljennumm“, ouni „Madamm“, ouni „Monsieur“, ouni iergendeng aner Uried. An déi Damm huet da beim Centre pour l'égalité de traitement gefrot: „Firwat schreift Der einfach esou mäin Numm?“

Zum Beispill, do hätt uewe gestanen – Madamm Minister, Dir erlaabt, ech léinen elo Ären Numm einfach – als Uried „Sam Tanson“, amplatz „Madamm Tanson“.

An d'Äntwert war: „Well mir net wëssen, wéi d'Leit wëllen ugeriet ginn.“ Dat ass de Centre pour l'égalité de traitement, an ech muss soen, dat friséiert d'Onhéiflechkeet!

Elo ass deen awer ënnert der Autoritéit vun der Chamber. Mir diskutéieren eigentlech ni weider driwwer, wat sech eigentlech ënnert der Autoritéit vun der Chamber, deene verschiddene Gremien, do entwéckelt oder wéi eng Habitudoen do entstinn. Ech muss soen: Dat do ass fir mech schockant!

En anert Beispill fir ze soe vun der Diskriminatioun, déi net esou dacks ernimmt gëtt, dat ass eng, déi mir an der ADR ganz dacks gesinn, dat sinn d'Membere vun der ADR: Haut de Moien, fir Iech dat ze soen, krut ech e Message vun engem Member vun der ADR, dee schafft op enger Plaz, déi ech elo net nennen aus verständleche Grënn. Do ass gesot ginn: „Du hues elo am kommunale Walkampf Reklam fir d'ADR gemaach, du gëss versat!“, vu sengem Patron. Dat muss ee sech och virstellen! Dat si Saachen, déi mir kennen – an trotzdeem! Do mist ee jo soen: „Mir hunn eng gewësse Sympathie hefir.“

Nee, mir hu keng Sympathie hefir, well mir e Grondprinzip verdeedegen an dësem Staat, an dat ass d'Égalité des citoyens devant la loi. Dat ass de Grondprinzip, dee mir mordicus verdeedegen: D'Leit sinn all d'selwecht virum Gesetz!

An hei gi mer vun deem Prinzip of. An et ass jo och gesot ginn, et ass elo keng rechtsstaatlech Noutwendegkeet, sou eppes ze maachen. Nee, et soll ..., den Här Margue huet dat gesot, ech soen em nach eng Kéier Merci fir de Rapport, deen en eis presentéiert huet. Hien huet gesot: „Et ass e gesellschaftspolitescht Zeechen.“ Et ass eng Politiséierung, eng Politiséierung vum Recht, dat ass et!

An da gi mer emol an déi Interpretatioun dann do eran, wat een elo dann do soll als strofverschäerfend gesinn. Da muss de Mobill emol etabléiert ginn, also d'Motiv, firwat eng Strofdot gemaach gëtt, „en raison de leur origine“ – „de leur origine“, wéi dat och

ëmmer ze interpretéieren ass –, „couleur de peau“, bon, „sexe“, „orientation sexuelle“, „changement de sexe“, „identité de genre“ – wat dat dat och ëmmer soll sinn, dat ass e reng politeschen, ideologeschen, abstrakte Konzept –, „de leur mœurs“ ...

(Interruption)

Jo, Dir kënnt probéieren, dat ze erklären. Dat maahe mer ganz gär. Ech ginn Iech dann och e puer Erklärungen.

An esou weider an esou virun. Also, dat sinn alles esou vag Begrëffer, déi awer kënne benotzt gi viru Gerichter oder och an der Politick, fir Leit ënner Drock ze setzen an eng bestëmmte gesellschaftspolitesch Stëmmung ze erzeugen. Et ass jo eigentlech dat, wat derhannert steet!

An da gëtt geschwat vun der „race“ – vun der „race“! Déi selwecht Leit, déi hei d'Rass eraschreien, soen eis an aneren Diskussiounen: „Dat gëtt et net, et gëtt keng!“ Dat ass jo déi neisten Theorie. Mir si jo all eng Famill vu Mënschen, an dee Konzept wär falsch, dee géif et iwwerhaupt net ginn. Hei steet en dann als Strofverschäerfung. Wat hätt Der dann elo gär? Gëtt et eng? Gëtt et keng?

Menger Meenung no gëtt et Rassen, et gëtt der! Well et ass zum Beispill an der Medezinn ganz wichteg, well Persounen mat schwaarzer Hautfaarf hu geneetesche Dispositionen, wou Medikamenter mussen anescht erfuerscht gi wéi bei Wäissen. Et gëtt einfach Ënnerscheeder tëschent de Mënschen, mee ideologesch gëtt dann heiansdo gesot: „Et gëtt iwwerhaupt keng Rassen.“ Dat ass falsch! Mee ech wëll Iech dat just als Beispill nenne fir ze soen, wéi konfus déi Debat heiansdo ass. Da gëtt gesot aus ideologesche Grënn enges Daags: „Et ass dat!“, an den Dag drop: „Et ass dat anert!“

Nee, hei gi mer ewech, hei gi mer ewech vun der Égalité des citoyens devant la loi an dat ass eng ganz, ganz geféierlech Entwécklung! An et ass nach eppes aneres: D'Victime ginn anescht klasséiert. Natierlech, eng Victim gëtt indenniséiert, dat steet ausser a Fro, mee d'Protection de la victime ass eppes aneres. Et gëtt Leit, déi si méi geschützt duerch dëst Gesetz wéi aner.

Mir hätt gär, datt all Mënsch an der Gesellschaft virum Gesetz d'selwecht geschützt ass, datt kee mengt, e wier manner geschützt wéi deen aneren, vläicht well et en ale wäisse Mann ass vu Lëtzebuerg an net déi immigréiert schwaarz Fra oder esou, déi vläicht hei besonnesch soll geschützt ginn.

Et ass eng Fro! Fir eis ass all Mënsch d'nämmleche a mir bestinn och drop, datt all Mënsch d'nämmleche behandelt gëtt. Dat ass eigentlech déi grouss Errungenschaft gewiescht vun eisem Rechtswesen an deene leschte Joerhonnerten an dat gëtt mat esou ideologesche Gesetzter wéi deem hei lues a lues a Fro gestallt!

Ech wëll ophale mat enger leschter Consideratioun, well et ass eng „pente glissante“ wéi mer dat an der Physik nennen, et geet ëmmer weider, wann ee bis op deen dege geféierleche Wee geet. Kuckt emol, wat hei elo nach recommandéiert gouf vun der Mënschenrechtskommissioun zu Lëtzebuerg, dat geet deenen emol net méi duer, déi Krittären, déi hei zréckbehalde ginn! Elo sollen nach als Mobill oder als Circonstance aggravante gerechent ginn: d'„caractéristiques génétiques“, ...

(Interruption par la présidence)

Ech halen direkt op, Här President.

... „la fortune“, „l'origine sociale“ – wat dat och ëmmer soll sinn –, „la naissance“, „l'ascendance“,

„l'expression de genre“ – ass dat eppes anescht wéi „l'appartenance de genre“ oder „changement de genre“? Keng Anung! –, „ou encore la langue“.

Also, wa mer dat heite maachen, ass dat e Verloscht fir eise Rechtsstaat, et ass kee Gewënn, a mir ginn op deen ideologesche Wee, deen hei ugezechent ass, net mat!

Ech soen Iech Merci.

(*Interruption*)

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Här Kartheiser. An da wier et un där honorabeler Madamm Nathalie Oberweis. Madamm Oberweis, Dir hutt d'Wuert.

Mme Nathalie Oberweis (déi Lénk) | Merci, Här President. Och merci dem Här Rapporteur fir de Rapport. Jo leider ass et eng Realitéit, dass et nach ëmmer Diskriminatiounen an eiser Gesellschaft gëtt an dës wäit verbreet sinn.

An enger Etüd vum CEFIS a vum LISER iwwer Diskriminatiounen vum zejoert hu beispillsweis méi wéi een Drëttel vun den Awunner an Awunnerinnen, déi als vulnerabel betruecht ginn, uginnt, dass si bei der Sich no Aarbecht, enger Wunneng oder op der Aarbechtsplaz Erfarunge mat Diskriminéierung gemaach hunn. Een Drëttel, dat ass schonn erschreckend!

Och de Centre pour l'égalité de traitement hieft a sengem aktuelle Rapport d'activité ervir, dass si ëmmer méi Dossieren trahéieren. Ech huelen dës Zuele ganz eescht, well ech prinzipiell der Meenung sinn, dass et wichteg ass, fir d'éischt ze lauschten, wat déi Concernéiert dann och ze soen hunn. An hei héiert een eeben daitlech, dass nach ëmmer Barriären existéieren, déi derzou bäidroen, dass tatsächlech d'Gläichbehandlung vu jiddwerengem nach laang keng Realitéit – och net hei zu Lëtzebuerg – ass.

Här President, den Droit pénal, also d'Äntwert vun der Gesellschaft op verschidde Verstéiss géint d'gesellschaftlecht Zesummeliewe bitt kloer eng Méiglechkeet, fir Diskriminéierungen entgéintzetrieden. Eng Persoun, déi enger aner Persoun wéinst enger bestëmmter Charakteristik Schued zoufüügt, muss deemno verhältnisméisseg bestrooft ginn. Dofir begrëisse mir dës Projet och.

Eventuell nach e puer Wieder fir ze ënnersträichen, dass déi verschidden Avisen, déi jo generell dës Projet ganz positiv gesinn, oft am gläichen Otemzuch betounen, dass et beispillsweis immens schwéier ass, Diskriminatiounen nozeweisen, dass et wichteg ass, iwwer ausräichend konkret Donnéeën ze verfügen, fir déi aktuell Situatioun besser ze erfassen, wéi eeben och am Moment dat de Fall ass.

Mee ech denken, mir sinn eis hei all bewusst, dass de gewënschten Objektif vun enger Gesellschaft deen ass, eng Gesellschaft ouni Diskriminéierungen ze erreechen.

Eis Fro zum Beispill iwwert de Feminicide virun e puer Méint war och esou geduecht. Et ass jo ze begrëssen, wa stroferechtlech all Strofen, déi noutwendeg sinn, en place gesat ginn, mee et ass eeben eng aner Saach, ee Begrëff an déi gefouert Diskussioun mat anzubauen, fir eeben op e grave gesellschaftleche Problem hinzewiesen an him déi noutwendeg Visibilitéit ze ginn.

Une voix | Très bien!

Mme Nathalie Oberweis (déi Lénk) | Generell gesinn, also op all méiglech potenziell Diskriminatioun bezunn, denken ech, dass grad dës e weidert wichtegt Element ass, fir dat gewënschent Objektiv ze erreechen. Also ech wëll dorobber eraus, dass mir Problemer kloer benenne mussen an esou weider

sensibiliséieren a Preventiounsaarbecht leeschten. Geenesou ass et wichteg, weider effektiv Zougäng fir déi Leit ze schafen, déi Diskriminatiounen erlieft hunn. Laut dem erwäante Rapport soen nämlech aktuell zwee Drëttel vun de concernéierte Leit, dass si keng Plainte deposéieren.

Dat gesot, stëmme mir dës Projet de loi natierlech mat.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Madamm Oberweis. An de leschten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Marc Goergen. Här Goergen, Dir hutt d'Wuert.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Dës Gesetz ass e gudd Schrëtt géint den Haass generell an et weist, dass an eiser Gesellschaft hei am Land den Haass keng Chance a keng Plaz huet. Duerfir wäerte mir Piraten och haut dës Gesetz matstëmmen an ech soen dem Charles Margue Merci fir säi gudd schrëftlechen a mündlechen Rapport.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Goergen.

D'Regierung huet d'Wuert, d'Madamm Justizminstesch Sam Tanson.

Prise de position du Gouvernement

Mme Sam Tanson, Ministre de la Justice | Jo, merci, Här President. Et ass u sech, och wann et net bewusst geschitt ass, dee richtegen Dag, fir dës Gesetz ze stëmmen!

Une voix | Très bien!

Mme Sam Tanson, Ministre de la Justice | Um Beispill vun de Frae weist sech – d'Fraen, déi ëmmerhin d'Hallschent vun der Mënscheit ausmaachen –, dass mer nach ëmmer net an enger egalitärer Gesellschaft liewen. Et gëtt ëmmer nees Fraen, déi harceléiert, vergewaltet, ëmbruecht ginn, well se Frae sinn!

An och wa mer zu Lëtzebuerg zënter gëschter op d'mannst an der Theorie wëssen, dass d'Frae méi solle verdénge wéi d'Männer, sou sinn d'Fraen och hei nach ëmmer net preservéiert, wéinst hirem Genre Afier vun enger Strofdot ze ginn, loin de là!

Une voix | Très bien!

Mme Sam Tanson, Ministre de la Justice | An, wéi gesot, d'Frae sinn d'Hallschent vun eiser Populatioun an dat selwecht gëllt ëmsou méi fir Minoritéiten an eiser Gesellschaft.

An ech sinn effektiv d'accord mat der Ausso, dass virum Gesetz jiddweree soll d'selwecht sinn.

Une voix | Très bien!

Mme Sam Tanson, Ministre de la Justice | An eebe grad dowéinst, eebe grad, well jiddweree soll d'selwecht behandelt ginn, ass et extreem wichteg, dass mer et net toleréieren, wann ee wéinst sengem Aneschtsinn anescht behandelt gëtt, wann ee wéinst sengem Aneschtsinn Affer vun enger Infraktioun gëtt, wann ee wéinst sengem Aneschtsinn geschloen gëtt, insultéiert gëtt, ëmbruecht gëtt! Et ass genau dat, wat net ze toleréieren ass, an et ass genau dat, wat den Hatecrime ausmécht! A souguer, Här Kartheiser, wann Dir géift Affer vun enger Strofdot sinn, well Der e Mann sidd, och Dir kéint da vun dësem Gesetz profitéieren, well och dat gëtt et!

(*Interruption*)

Dat heescht, et ass net fir ze soen: „Et geet hei ëm Fraen, et geet ëm Leit, déi eng aner Hautfaarf hunn, et geet ëm Minoritéiten.“ Et geet ëm jiddweree! Et ka jiddwerengem geschéien, well jiddweree kann e Merkmal hunn, wat engem anere géint de Stréch geet. A wat net acceptabel ass, dat ass, dass ee wéinst

deem Merkmal, wéinst där Relioun, wéinst där Zugehäregekeet zu enger Partei, wéinst sengem Genre, wéinst deem Mënsch, deen ee vläicht gären huet, wéinst, wéi a sech seng sexuell Identitéit ass, dass ee grad dowéinst Affer vun enger Infraktioun gëtt! Dat ass dat, wou mer hei soen, dass et inacceptabel ass, net méi an net manner!

Plusieurs voix | Très bien!

Mme Sam Tanson, Ministre de la Justice | Dat heescht, deen Text hei erfëllt dräi Missiounen.

Déi Éischt ass eng pedagogesch. Jo, et ass extreem wichteg, dass mer ëmmer erëm drop opmierksam maachen, dass et net ze toleréieren ass, dass een en anere Mënsch schlecht behandelt wéinst senger Relioun, wéinst sengem Genre, wéinst senger sexueller Virleefen. Dat ass net acceptabel. Et ass wichteg, dass mer dat ëmmer erëm ënnersträichen an dass mer och dovunner fortkommen.

Mir hu schrecklech Zäiten erlieft am Zweete Weltkrich, wou Mënsche wéinst hirer Relioun ëmbruecht gi sinn, en masse ëmbruecht gi sinn. A mir sinn nach ëmmer net doriwwer ewech. Wann ee gesäit, wéi verschidde Politikerinnen a Politiker zu Lëtzebuerg trahéiert ginn, well se soi-disant déi falsch Relioun hunn, dann hu mer nach ëmmer e Problem, wat dat doten ubelaangt. Wa mer gesinn, dass zu Lëtzebuerg och nach ëmmer Fraen ëmbruecht ginn, well se eng Fra sinn, dann hu mer nach ëmmer e Problem, wat dat doten ubelaangt. A mir kennen alleguerte Fäll vu Leit, déi aggresséiert gi sinn, déi ugegraff gi sinn, just wéinst deene Merkmalen, wéi se an eisem Code pénal schonn opgeléicht sinn. An hei geet et drëm ze ënnersträichen, dass et net ka sinn, dass et wéinst deene Merkmalen ass, dass een ugegraff gëtt op iergendeng Aart a Weis.

An d'Fro vun de Konventiounen ass ugeschwat ginn. Dat war eng Demande a villen Avisen, dass mer déi géife mat eranhuelen, well et eebe grad och vläicht e bësse manner schlëmm – laut eisem Strofgesetzbuch – Infraktiounen gëtt, déi maachen, dass een ugegraff gëtt wéinst engem vun deene Merkmalen.

Et ass awer och eng juristesche. Et gëtt ënnerstrach, dat gëtt dem Riichter d'Méiglechkeet fir ze soen, wann esou e Fall virläit, dass d'Stof kann erhéicht ginn. Den Här Margue huet et a sengem Rapport gesot. Et läit natierlech an der Appreciatioun vum Riichter, dës Strofmooos ze determinéieren. Mee en huet méi eng breet Marge de manoeuvre, wann esou eng Circonstance aggravante virläit.

An dann eng lescht, déi ech op alle Fall net ignoréiere kann an net ignoréiere wëll, dat ass déi international. Mir hunn eng europäesch Kaderdecisioun virleien, déi seet, dass mer mussen den Hatecrime an eisem Strofgesetzbuch och virgesi fir all Zorte vun Infraktiounen. Mir hu Recommandatiounen vun der ECRI, déi eis dat selwecht seet. An ech fannen, dass et eng Pflicht ass fir e Land wéi Lëtzebuerg, wat demokratesch Valeuren héichhält, e Land wéi Lëtzebuerg, deem et drëms geet, d'Fräiheet vun Einzelnen ze schützen. An et ass dat, wat mer duerch e Gesetz wéi dat heite maachen: dass mer grad och hei eng Virreiderroll spillen an och do konform sinn zu eisen internationalen Obligatiounen.

A vläicht nach eng Zuel fir ze weisen, dass mer hei net am loftleere Raum diskutéieren. 2021 gouf et 198 Affäre wéinst Incitation à la haine zu Lëtzebuerg. Dat heescht, den Haass wéinst deene verschiddenen Elementen, déi hei opgezielt gi sinn, wéinst Rassismus, wéinst Xenophobie, wéinst Sexismus, deen Haass, dee gëtt et leider och hei a mir mussen all zesummen alles dru setzen, dass mer deen Haass bekämpfen.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci der Madamm Justizministesch Sam Tanson. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 8032. Den Text steet am Document parlementaire 8032¹⁴.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8032 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt un. Da maache mer elo de Vote par procuration. De Vott ass ofgeschloss.

De Projet de loi ass mat 56 Jo-Stëmme bei 3 Nee-Stëmme ugeholl.

Résultat définitif après redressement : le projet de loi 8032 est adopté par 56 voix pour et 4 voix contre.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mme Martine Hansen, MM. Max Hengel, Aly Kaes, Marc Lies, Mme Elisabeth Margue, M. Georges Mischo, Mme Octavie Modert, MM. Laurent Mosar, Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Serge Wilmes, Claude Wiseler et Michel Wolter ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusti Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff (par M. Gusti Graas), Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten (par Mme Tess Burton), Mars Di Bartolomeo, Mme Cécile Hemmen, M. Dan Kersch, Mme Lydia Mutsch et M. Carlo Weber ;

Mme Semiray Ahmedova, M. François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché, M. Charles Margue et Mme Jessie Thill ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

Mmes Myriam Cecchetti et Nathalie Oberweis.

Ont voté non : MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred Keup et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser).

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

8. Heure d'actualité de la sensibilité politique ADR au sujet du bilan de Esch2022 : Capitale européenne de la culture

D'Chamber féiert haut de Mëtten eng Aktualitéitsstonn iwwert de Bilan vun Esch2022, déi d'politesch Sensibilitéit ADR ugefrot huet. An d'Wuert huet elo den honorablen Här Fred Keup als Vertrieeder vun der ADR-Sensibilitéit. Här Keup, Dir hutt d'Wuert.

Exposé

M. Fred Keup (ADR) | Merci. Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, Esch war elo Europäesch Kulturhauptstad. Wat bleift fir Esch? Wat bleift fir de Minett? Dat ass déi grouss Fro elo, wou d'Fest eriwuer ass, déi mir eis stelle sollen.

Ech wäert dann hei an der Chamber elo eng Partie Punkten opzielen, fir esou eng Bewäertung ofzeginn.

Fir unzefänken, ech wëll elo net agoen op dee ganze Kuddelmuddel, deen am Virfeld war, op dat, wat an de Jore virun 2022 geschitt ass: dass zum Beispill et

am Virfeld vun der Bewerbung vun Esch scho Sträit iwwer Finanzen a Personal gouf, dass déi béid virgesinne Koordinatore vun Esch2022 hiren Hutt hu missen huelen – do steet Esch iwwerens net eleng do, well dat hate mer schonn 1995 an och 2007, dat schéngt also allgemeng schwierig ze sinn –, dass vun iwwer 1.000 agerechten Dossieren der 132 zréckbehalde goufen, wat zu vill Kritik gefouert huet, ...

M. Fernand Etgen, Président | Hei wannechgelift. Fir bilateral Reunione steet d'Salle des pas perdus Iech zur Verfügung. Här Keup, Dir kënnt weiterfueren!

M. Fred Keup (ADR) | Merci, Här President.

... dass manner privat Sponsore fonnt goufen, wéi dat virgesi war. A firwat iwwerhaupt privat Sponsoren? Alles dat war sécherlech net glécklech an huet och kee gudden Start zougeloo. Vläch waren och d'Erwaardungen e bëssen ze grouss.

Schlussendlech war natierlech och déi ganz Corona-situatioun net glécklech fir dee ganze Projet. An ech muss éierlech soen, dass ech zu engem gewëssene Moment och dru gezweifelt hunn, dass Esch2022 effektiv kéint 2022 stattfannen.

D'Konditiounen waren also sécherlech net déi bescht, an onofhängeg vum Gesamtergebnis wëll ech awer hei den Acteuren mäi Respekt ausschütze fir hir Aarbecht an dofir, de Projet duerchgezunn ze hunn.

Wéi ech déi éischte Kéier héieren hunn, dass Esch seng Kandidatur géif stellen, fir d'Europahauptstad an der Kultur ze ginn, du hunn ech mir eng grondsätzlech Fro gestallt. Firwat Esch? Firwat Esch Kulturhauptstad vun Europa? Eng kleng Stad, 35.000 Awunner, an deemno och logescherweis eng ageschränkt Kultur a Konscht.

(M. Mars Di Bartolomeo prend la présidence.)

An et gi jo awer och Dausende vun anere Stied an Europa, déi eng vill méi laang Geschicht a vill méi eng grouss Kultur opweisen an Europa. Mir brauchen net wäit kucken ze goen, hei iwwert d'Grenz, net wäit, Tréier, Speyer, Mainz, Worms et cetera. An ech soen dat absolutt net, fir Esch schlecht ze rieden. Meng Boma ass selwer vun Esch an ech hunn do ganz vill Zäit verbruecht, an Esch louch mer ëmmer ganz staark um Häerz. Mee d'Kandidatur huet mech dach awer op den éischte Bléck gewonnen.

Op den zweete Bléck seet ee sech dann awer: Jo, ok, firwat net? Esch huet nämlech een immens identitéitsstëftende Punkt, an dat ass d'Industriekultur. A jo, et ass immens wichteg, grad fir eng Stad, déi eng Identitéit huet, wéi Esch eeben eng huet als Industriestad, fir déi ze erhalen.

An esou sollt dann och, dat war d'Iddi, am Kader vun Esch2022 mat Hëllef vun der industrieller Geschicht och e grenziwwerschreidend Zesummegehéieregekeetsgefill geschaaft ginn nom Motto: „Mir sinn zesummen houfreg op eis gemeinsam Industriegeschicht!“

Mee wat geschitt? An der ganzer Region verschwénnt déi wäertvoll Industriekultur lues a lues. A grad kuerz virun Esch2022 goufen d'Keeseminnen op Terres Rouges ofgerappt. En immense Verloscht, well d'Keeseminne sinn en Zeie vun der kultureller a sozialer Geschicht vum Minett.

Hätt een do net grad och am Virfeld vun Esch als Kulturhauptstad méi op dësen industrielle Patrimoine misse pochen? Wou ass do d'Kulturbewosstsinn? Wou ass d'Kulturbewosstsinn, wann am Neiduerf déi ronn Bréck ofgerappt gëtt kuerz virun Esch2022? Wéi eng Awunnerin sot: „Fir eng Kandidatur fir Esch2022 ass Geld do, awer fir eis Industriekultur ze erhalen net.“ D'Bréck war e Symbol vun der Geschicht vun der

Region vun der Stolindustrie, vun der Aarbecht vun eisen Elteren a Grousselteren.

Ech weess, et gëtt och aner Beispiller, méi positiver, mee dass dat hei esou knapps virun 2022 geschitt ass, hannerléisst awer e ganz batteren Noge-schmaach an et war sécherlech schonn e ganz falscht Zeechen un d'Awunner, un déi Escher, déi ee jo awer wollt mat an de Projet abezéien. An do brauch ee sech also schonn net ze wonneren, wann d'Leit sech deelweis ofwende vum Projet.

En anere Punkt ass den Numm, dee sécherlech speziell gewielt war. „Remix“, dat ass den engleschen Titel, de Motto. Dobäi konnte sech awer déi meescht näischt richtig dorënner virstellen. Wat huet Esch2022 mat deem Titel „Remix“ ze dinn? Passt dat? Wier et net awer besser gewiescht, een Titel, ee Motto ze wielen, dee vun Ufank un eng grouss Partie vun der Bevëlkerung ugesprach hätt? Wann Der d'Leit gäre matzitt, da musst Der d'Sprooch schwätze vun de Leit!

Et gëtt och positiv Säiten, an déi wëll ech och hei ënnersträichen. Esch2022 huet zu enger ganzer Partie neie Raimlechkeete fir Kultur gefouert. Nei Ausstellungsraum sinn entstanden, d'Bridderhaus, de Kino Ariston, d'Konschtal an nach aner. Allerdéngs, wéi ginn dës Gebailechkeeten elo, wou et eriwuer ass, weider benotzt? Ech ka mech erënneren, dass bei der Honnertjoerfeier 2006 zu Esch eng Partie Pavillonon opgeriicht gi sinn, déi awer duerno einfach viru sech hi vegetéiert sinn an déi net méi benotzt goufen. Mir wëllen esou eng Situatioun vermeiden, wéi mer se och kenne vu Fussballweltmeeschterschaften, wou déi sougenannte „wäiss Elefanten“ entstinn, Stadionen, déi duerno kee méi brauch.

Och flott waren eng ganz Rei Eventer. Ech betounen hei ganz kloer „Eventer“, déi et net souwisou soss scho géif ginn. Besonnesch déi Leit, déi sech fir Konscht a Kultur interesséieren, sinn natierlech voll op hir Käschte komm. Fir si perséinlech war et sécher eng groussaarteg Affär. Allerdéngs ass ee groussen Deel vun der Bevëlkerung eeben net onbedéngt staark konscht- a kulturinteresséiert. Leider, muss ee soen.

Déi Verantwortlech schwätze vun engem groussen Erfolg. D'Bierger soen éischter, dass dat Ganzt un hinne laanscht gaangen ass. An an de Medien huet et Kritik gereent an et reent och nach ëmmer Kritik.

D'Leit um Terrain, d'Awunner, soen: „Wéineg Informatioun, wéineg agebonnen. Et huet een näischt gemierkt.“ Haaptsächlech Jonker hu sech iwwerhaupt net ugeschwat gefillt. Een däitschen Tourist sot: „Jemand, der da hingekommen ist und nicht wusste, dass Esch gerade Kulturhauptstadt ist, hätte das nicht gemerkt.“ Eng brittesch Dageszeitung, bon, wat déi da schreift, mee déi huet geschriwwen vu „most boring Capital of Culture“, bon.

D'Gastronomen hu gesot, dass et eng organisatoresch Katastroph gewiescht wär, dass se absolutt net profitéiert hätten. An dann huet och d'Konzentratioun op de Belval Froen opgeworf, esou dass vill Leit soen: „Ass et net éischer Belval2022 gewiescht amplat Esch2022?“ Hei kënnt natierlech och e méi strukturelle Problem zum Virschäin, an dat ass deen, datt et eigentlech keng richtig Verbindung vun Esch zum Belval gëtt. Elo hu mer zwar eng gëlle Vëlosbréck, mee ob dat déi Situatioun laang verbessert, dat bezweifelen ech.

D'Escher Geschäftsleit sinn enttäuscht. Esch2022 hat laut hinne keng Auswirkungen op d'Escher Geschäftswelt, eng Geschäftswelt, déi leider net méi dat ass, wat se emol war, wou 100 eidel Lokaler stinn. Fir d'Kulturhauptstad sollt elo vill geplangt ginn. Dat ass net geschitt. Si sinn enttäuscht.